

ÎNVĂȚĂMÂNTUL LA DISTANȚĂ: OPORTUNITĂȚI ȘI BARIERE DE IMPLEMENTARE
DISTANCE EDUCATION: OPPORTUNITIES AND IMPLEMENTATION BARRIERS

CZU: 378.018.43(478)

DOI: <https://doi.org/10.53486/isc2023.07>

Maia BAJAN,

dr., conf. univ., Academia de Studii Economice din Moldova, bajan.maia@ase.md

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6903-8275>

Abstract. *The use of communication technologies in higher education emphasizes the transition from a teacher-centered learning environment to a student-centered one, in which teachers are no longer just a source of information transmission, but become collaborators of students, and the latter do not there are still those passive receivers of information, but on the contrary they are actively involved in their own education. The purpose of the given paper is based on the determination of the opportunities and barriers to the implementation of the form of distance education for the first cycle - Bachelor's degree for the Accounting specialty within AESM. Various research methods were used to establish the opportunities and barriers that may appear when implementing distance education: analysis, synthesis, comparison and questioning. The success of the implementation of distance education will depend on: the effectiveness of the institution, the quality of digital educational resources, the degree of training of teaching staff and the motivation of students in the self-learning process.*

Keywords: distance learning, e-Learning, tutors, educational resources, virtual environment.

JEL Classification: A22, D83, I23

Introducere. Pornind de la ceea ce civilizația modernă este caracterizată de o viteză în continuă creștere a schimbării [1], studenții și cadrele didactice devin din ce în ce mai preocupați să învețe cum să folosească pe deplin potențialul TIC pentru a se adapta atât diverselor forme de învățământ, cât și cerințelor actuale de pe piața muncii. În acest context, utilizarea TIC în învățământul superior pune accentul pe trecerea de la un mediu de învățare centrat pe profesor la unul centrat pe student, în care profesorii nu mai reprezintă doar o sursă de transmitere a informației, ci devin colaboratori ai studenților, iar aceștia din urmă nu mai sunt acei receptori pasivi de informație, ci dimpotrivă se implică activ în propria lor educație.

În prezent, sistemul și procesul de învățământ din RM, ca și în alte țări, constituie o tendință de trecere/adaptare de la învățământul tradițional la cel la distanță. Or, trecerea de la învățământul tradițional la cel la distanță presupune introducerea unui sistem de învățământ complementar de tip e-Learning [2], care trebuie proiectat și dirijat de cadrele didactice prin utilizarea resurselor digitale, specifice activității de autoînvățare și autoevaluare, completate de activități de mentorat și tutorat.

Scopul lucrării constă în determinarea oportunităților și barierelor de implementare a formei de învățământ la distanță (ÎD) pentru ciclul I – Licență, specialitatea Contabilitate din cadrul ASEM. Pentru stabilirea punctelor forte și a lacunelor ce pot apărea la implementarea ÎD au fost utilizate diverse metode de cercetare, precum: analiza, sinteza, comparația chestionarea studenților și profesorilor din cadrul ASEM, determinarea oportunităților și barierelor de implementare a ÎD.

Conținut. Dacă facem referință la definiția adusă încă din secolul XX, anii '80-'90 de Asociația Americană pentru Învățământ la Distanță (USDLA), *învățământul la distanță* se prezintă ca „obținerea de cunoștințe și abilități prin informații și instrucțiuni distribuite, aplicând diverse tehnologii și alte forme de învățământ la distanță”[3]. În raport cu legislația națională, art. 78 din Codul Educației al RM (2014) pentru studiile superioare de licență și masterat se prevede ca formă de organizare a învățământului superior – *învățământul la distanță*, mai mult ca atât, deja începând cu anul 2022, această formă de învățământ a fost inclusă și pentru studiile superioare de doctorat.

COLOCVIU ȘTIINȚIFIC CU PARTICIPARE INTERNAȚIONALĂ
În memoriam Profesorului Viorel ȚURCANU, ediția II, 17 noiembrie 2023
Învățământul superior contabil: provocări și soluții
Teze

Astfel, în conformitate cu art. 2 din Regulamentul-cadru privind organizarea și desfășurarea învățământului superior la distanță în RM (2015), precum și art. 3 din Regulamentul privind organizarea și desfășurarea învățământului superior la distanță în ASEM (2021), *învățământul la distanță* se definește ca o „formă flexibilă instituționalizată de învățământ, realizată preponderent în mediul virtual de învățare cu ajutorul tehnologiilor de instruire la distanță”.

În ultimul timp, în special după perioada pandemiei COVID-19 care a avut un impact fără precedent asupra educației din întreaga lume, specialiștii din domeniul învățământului superior din RM, consideră că universitățile pot aplica forma de învățământ cu instruirea la distanță, prin utilizarea tehnologiilor informaționale, drept alternative privind [4, 5, 6]: (a) satisfacerea preferințelor beneficiarilor, precum și cerințele pieței muncii prin flexibilitatea procesului de învățământ superior; (b) accesibilitatea și asigurarea șanselor egale la educație a diverselor categorii sociale în contextul formării profesionale; (c) valorificarea tehnologiilor informaționale și comunicațiilor în procesul de predare-învățare-evaluare, precum și monitorizarea acestuia pe platforme educaționale e-Learning; (d) sporirea calității și eficienței procesului educațional prin comunicarea sincronă și asincronă.

Prin urmare, în baza celor menționate, apare necesitatea de revizuit curricula universitară [7] nu pentru a reduce numărul de ore sau discipline, ci pentru a le organiza astfel, încât să fie interesante și accesibile studenților de la forma de ÎD. Totodată, este necesar să fie stabilite sarcini și cerințe clare pentru a dezvolta abilități și competențe aferente programului de studiu, precum și numirea responsabililor de realizare a acestui proces. Or, ar trebui să fie aplicate noi metode de instruire la distanță prin interacțiunea directă și/sau indirectă a tutorilor (cadrelor didactice) cu studenții asigurând accesul la toate componentele (resurse educaționale digitale, mijloace de instruire, forme de evaluare) necesare procesului de instruire într-un mediul virtual.

În urma cercetărilor efectuate (la nivel național și experiența internațională) asupra modului de organizare a ÎD comparativ cu educația tradițională, se poate reliefa câteva oportunități (avantaje) și bariere (dezavantaje) privind implementarea acestuia la nivelul învățământului universitar. Avantajele și dezavantajele cu referire la implementarea ÎD sunt prezentate în tabelul 1.

Tabelul 1. Avantaje și dezavantaje privind implementarea învățământului la distanță

Avantaje (oportunități)	Dezavantaje (bariere)
Toate resursele educaționale care fac parte din curricula universitară pot fi accesibile în permanență	Costuri mari privind dezvoltarea și întreținerea sistemului e-Learning, precum și instruirea tutorelor și cadrelor didactice cu particularitățile ÎD
Audiența cuprinde studenți din diferite categorii sociale și cu experiențe variate	Dificultatea susținerii cu suport tehnic a participanților la ÎD
Conținutul suportului de curs trebuie prezentat într-un mod mai detaliat oferind multiple exemple și studii de caz rezolvate	Dezvoltarea de cursuri la distanță pe cont propriu sau prin implicarea specialiștilor din alte instituții
Abordare individuală și personalizarea procesului educațional printr-un ritm/stil personal, parcurgerea sau audierea treptată/repetată a cursurilor	Studenții trebuie să fie extrem de motivați pentru participare la forma de ÎD, deoarece rata de abandon poate fi una extrem de mare
Interacțiuni sincrone și asincrone ale cadrelor didactice cu studenții, care pot fi complementarizate cu un grup teaching pentru transmiterea cunoștințelor într-un anumit domeniu	Pregătirea Raportului de evaluare externă pentru obținerea Autorizației provizorii de la ANACEC sau de la o altă agenție înscrisă în Registrul European pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior
Tehnologiile sunt interactive și permit un feedback total, în timp real, precum și evaluări curente și finale	
Extinderea limitelor și reducerea costurilor componentelor procesului educațional	

Sursa: elaborat de autor în baza [5, 6, 8, 9, 10]

În scopul evidențierii oportunităților și determinării barierelor de implementare a învățământului la distanță în cadrul ASEM a fost organizat un sondaj atât în rândul studenților, cât și a profesorilor instituției vizate. La general, efectuând o analiză cantitativă, observăm că au participat 786 de studenți respondenți, adică aproximativ 15% din numărul total de studenți actuali ai ASEM.

COLOCVIU ȘTIINȚIFIC CU PARTICIPARE INTERNAȚIONALĂ
În memoriam Profesorului Viorel ȚURCANU, ediția II, 17 noiembrie 2023
Învățământul superior contabil: provocări și soluții
Teze

În particular, din cadrul specialității Contabilitate, asupra sondajului s-au expus 170 studenți, ceea ce constituie ¼ din numărul total de studenți care la moment își fac studiile la specialitatea Contabilitate. Rezultatele sondajului, ne oferă posibilitatea să evidențiem că 69% dintre respondenții specialității Contabilitate susțin implementarea ÎD la specialitatea dată, ceea ce ne trezește încredere de formare a grupei academice la această formă de învățământ. În același timp, este necesar de menționat că la subiectul privind comunicarea cu tutorele și/sau cadrele didactice, 83% dintre respondenți susțin importanța comunicarea cu profesorii, asigurându-ne că între studenți și profesori se va forma o comunicare eficientă, iar ca rezultat aceasta va contribui la reducerea ratei de abandon.

Ca urmare a chestionării profesorilor observăm despre deschiderea acestora către noi provocări, adaptabilitatea cursurilor plasate pe platforma Moodle (e-Learning ASEM) la cerințe prevăzute pentru ÎD într-un timp restrâns, precum și încurajarea ASEM pentru a implementa forma de ÎD. Comentariile aduse de către profesorii respondenți privind implementarea ÎD în cadrul ASEM ne îndeamnă și ne susțin de a introduce această formă de învățământ la specialitatea Contabilitate, citez comentariul „*Se merita de încercat, Programul Contabilitate ar putea fi program pilot. Succese!*”.

Concluzii. Reieșind din oportunitățile și barierele implementării ÎD (tabelul 1), educația la distanță oferă numeroase beneficii instituțiilor care doresc să ofere programe eficiente de educație și instruire. Prin termenul *învățământ la distanță* se presupune organizarea procesului de învățământ, în care profesorul elaborează un program special bazat pe autoînvățare, iar organizarea unui mediu virtual de învățare presupune separarea studenților de profesori în timp și spațiu lăsând deschis feedback-ul prin utilizarea mijloacelor tehnice moderne de comunicare.

Cu toate cele menționate, implementarea programelor la forma de ÎD e adesea limitată de un șir de bariere, printre care: atitudini negative (teama de a nu forma grupe academice, precum și lipsa personalului didactic pregătit pentru ÎD), constrângeri tehnologice (lipsa unui soft e-Learning capabil să facă față cerințelor ÎD), proceduri instituționale (simulări pe platforma educațională a instituției) și naționale (Autorizarea provizorie a programului de studii de către ANACEC) etc.

În scopul depășirii barierelor descrise, implementarea și organizarea învățământului la distanță în cadrul instituțiilor de învățământ superior poate crea subdiviziuni responsabile de ÎD pentru monitorizarea întregului proces, dezvoltarea metode de predare la distanță și asigurarea accesului nelimitat la suportul educațional, precum și forma/instrui personalul didactic implicat în procesul ÎD. Ținând cont că procurarea echipamentelor software și de comunicare reprezintă o problemă majoră în calea implementării ÎD, instituțiile de învățământ superior trebuie să adopte strategii de finanțare a infrastructurii tehnologice necesare pentru a asigura servicii eficiente.

Succesul implementării ÎD și calitatea studiilor acestuia va depinde, în mare măsură, de eficacitatea instituției de învățământ superior, de calitatea metodologică a resurselor educaționale digitale utilizate, de gradul de pregătire și atitudinea cadrelor didactice implicate în acest proces, precum și de motivația studenților de a se încadra în procesul de autoînvățare.

Referințe bibliografice

1. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/37.-p.207-211_Promovarea%20e-Learning-ului%20in%20institutiile%20de%20invatamant%20superior.pdf
2. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/107-112_9.pdf
3. <https://www.link-academy.com/afla-mai-multe-despre-invatamantul-la-distanța>
4. Codul Educației al RM nr. 152 din 17.07.2014. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110112&lang=ro
5. Regulamentul-cadru privind organizarea și desfășurarea învățământului superior la distanță în RM. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/ordin_474_sin_24.05.2016.pdf
6. Regulamentul privind organizarea și desfășurarea învățământului superior la distanță în ASEM. Disponibil: https://ase.md/files/legal/interne/3.18_Regulament_invatamant_la_distanța.pdf
7. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Constituirea%20unei%20societati%20bazate%20pe%20cunostinte.pdf
8. <https://www.upet.ro/proiecte/122596/2019/eBook%20IACPEO.pdf>
9. <https://goaravetisyan.ru/ro/organizaciya-distancionnogo-obucheniya-obrazovatelnom/>
10. E-Learning. Aria problematică. <https://www.elearning-forum.ro/resurse/index.html>